

DEN KOLDE KRIG I DANMARK

TO REPLIKKER TIL KLAUS PETERSENS ANMELDELSE I *TEMP* NR. 5

I

Det er ikke kutyme at svare på anmeldelser, men som faghistoriker har man kun sin troværdighed at falde tilbage på, derfor er det vanskeligt at sidde indirekte anklager om sensations- og konspirationshistorier overhørig.

I *temp* nr. 5 anmeldte professor Klaus Petersen under overskriften "Konspirationshistorier" min bog *Amerikaniseringen af den danske fagbevægelse* sammen med Iben Bjørnssons bog *AIC*. På trods af, at han i den anledning uddelte flere roser til min bog, skete det efter en indledning, hvor det blev insinueret, at bogen/bøgerne er en del af en "populistisk vending" i den akademiske historieskrivning herhjemme.

Klaus Petersen giver imidlertid ingen eksempler på værker eller historikere, der repræsenterer denne vending. Han skriver dog, at det er en tendens blandt "en yngre generation af koldkrigshistorikere". Hvem er disse, og vil det sige, at han frikender etablerede historikere på universiteterne og i medierne? Det står alt sammen hen i det uvisse. Den manglende afklaring gør ikke blot Klaus Petersen dom om, hvorvidt min bog er en del af en populistisk vending temmelig uklar, den gør det også vanskeligt at forholde sig til denne tendens – og ikke mindst at vikle sig ud af anklagerne.

Klaus Petersen skriver, at historieforskningen bør handle om, at vi bliver klogere, ikke om at iklæde forskningen "sensationens og afsløringsens gevandter". Det kan jeg kun tilslutte mig. Formålet med min bog har været at kaste lys over, hvorledes dansk fagbevægelse blev påvirket bredt fra amerikansk side i den tidlige kolde krig. Indsatsen supplerer forskning, som bl.a. har fokuseret på påvirkning af Danmark østfra. Målet var at nuancere vores opfattelse af perioden, og det er ikke blevet forfulgt med sensationen for øje, men med akademiske midler og former.

I den sparsomme danske forskning i Marshall-planen dominerede en snæver økonomisk tilgang indtil for nylig. Planen var imidlertid et skæringspunkt for både økonomi, politik og kultur, og det har været ambitionen at forbinde disse tre planer i analysen. Da fagbevægelsen var en nøgleaktør i udformningen af disse for efterkrigstidens samfund så retningsgivende år, fandt jeg det tiltrængt at fokusere på bevægelsens forhold til planen. Det var uopdyrket jord. Sluttelig øjnede jeg muligheden for at skrive en transnational historie om den danske fagbevægelse, en anden mangelvare. Ambitiøse målsætninger for et universitetsspeciale – der siden blev udvidet og udgivet. Jeg mener imidlertid, i al beskedenhed, at være nået et pænt stykke med hensyn til at indfri dem. Og om end det naturligvis er helt i orden og tiltrængt, at Klaus Petersen fremfører kritik af den konkrete undersøgelse, undrer det mig at han ikke fremhæver noget af dette.

Klaus Petersen skriver, at historieforskning handler om at undersøge årsagen til fænomener og konsekvenserne af dem, ikke om at afsløre hemmelige møder og skjulte dagsordener. Jeg kan kun give ham ret. Derfor er min undersøgelse af bl.a. et vidtforgrenet netværk af antikommunistiske fagforeningsfolk, delvist sponsoreret af CIA, og deres forbindelse til dansk fagbevægelse, netop blevet udført med en kredsen om disse spørgsmål. Jeg blotlægger hvorfor en gren af amerikansk fagbevægelse var meget antikommunistisk anlagt, og hvorfor nogle af dens hovedprotagonister, der selv havde en kommunistisk fortid, blev antikommunister. Gennem deres personlige historier har jeg forsøgt at forstå en udvikling, der først senere for alvor slog igennem i en europæisk kontekst (konklusioner der for nylig er blevet bekræftet i Hans Hertels biografi om Poul Henningsen). Og jeg er kommet med et bud på, hvorfor danskerne og amerikanerne blev allierede, samt på både karakteren og de mere vidtrækkende samfundsmæssige konsekvenser af denne alliance.

Med andre ord mener jeg at have gjort netop det, Klaus Petersen efterlyser. Derfor ville det være på sin plads med en mere entydig frifindelse fra Klaus Petersens indledningsvise insinuationer om et evt. populistisk ærinde. Især fordi Klaus Petersen kun forbinder min bog til den påståede vending på ét punkt, og det er inkluderingen af begrebet "amerikanisering" i bogens titel. Det får mig til at spekulere på, om det er mediernes omtale af bogen, snarere end dens indhold, der har bragt Klaus Petersen på banen, men i så fald skyder han på den forkerte forfatter. At ville præsentere noget nyt i historieforskningen, i forlængelse af og i respektfuld dialog med tidligere forskning på området, kan ikke være illegitimt, men snarere udtryk for videnskabelige ambitioner, nysgerrighed og redelighed.

DINO KNUDSEN
PH.D.-STIPENDIAT
SAXO-INSTITUTTET
KØBENHAVNS UNIVERSITET

II

"Konspirationshistorier fra den kolde krig". Det er den sammenfattende dom, som Dino Knudsen og jeg får på vores forskning af professor Klaus Petersen. Den sved naturligvis, men efterlod også en følelse af at blive fejltolket.

Jeg har svært ved at forstå præmissen: at vi skal holdes op mod ikke nærmere definerede sensationsjægere. Det er sandt, at der siden 1990'erne indenfor dansk og international koldkrigsforskning har været en historiografisk trend, som beskæftiger sig med kulturelt diplomati, propaganda, efterretningstjenester og ideologisk krigsførelse. Den bevægelse vedgår jeg mig gerne at være en del af, ligesom en ung Klaus Petersen i øvrigt også har beskæftiget sig med samme emner. Men det er vel ikke sensationsjagt som udgangspunkt?